

Happing minskar spakuliga í fólaskúlunum

Nýggj kanning millum fólaskúlanæmingar í 5., 7. og 9. flokkunum kring landið vísir, at tað eru 11 prosent, ið eru vordin happað í skúlanum. Hetta er framvegis ov nógv, men tað er frægari enn í mun til 2015, tá ið talið var 13 prosent, og 2007, tá ið talið var 15 prosent

Frants Jensen

frants@socialurin.fo

Mánadagin lögdu Olga Biskupstø, cand.comm, Katrin av Kák, cand.mag og cand.ped.psyk, og Erla Olsen, ph.d., lektari í livfrøði og náttúrulæruføði, fram úrslit í Mentamálaráðnum av stórar kanning, ið tær hava gjørt millum fólaskúlanæmingar í Føroyum.

Kanningin er eitt framhald av kanningum, ið vórðu gjørdar í 2007 og 2015. Úrslitini vísa, at happing fer fram bæði í flokshølunum, í frikorterinum og uttanfyri skúlan. Happingin fer eisini fram á internetinum, í fartelesfonini, í skiftirúminum,

á vesinum, í ungdomshúsinum, á vøllinum og aðrastaðni.

Tilsamans vóru 2020 næmingar, ið svaraðu. Tað svarar til 89,5 prosent av øllum næmingunum í 5., 7. og 9. flokkunum kring landið. Tilsamans 33 spurningar vórðu svaraðir, harav fýra, ið næmingarnir kundu svara frítt. Spurningarnir vórðu svaraðir teldutøkt, og kvantitatívt háttalag varð nýtt.

Tær triggjar vístu á, at gongdin fer rætta vegin, men at enn er nógv at arbeiða við.

Tað góða og ringa við skúlanum

Úttalilsini frá børnunum í

kanningini eru sera ymisk.

Millum annað segði ein næmingur:

“Tað besta við at vera í skúla, er at vera saman við hinum í flokkinum og parallellflokkinum. Eg gangi í flokki við míni bestu vinkonu, so tað er mega deiligt. Lærararnir, eg havi, eru mega góðir, bæði viðvíkjandi læring og við meg. Teir eru so við uppá tað, og man tímir at sita og lurta eftir tí, teir hava at siga, sjálvst um tað kann vera strævið, longur tað liður út á dagin”.

Ein annar næmingur segði: “Tað ringasta við at vera í skúla er, at har eru fólk, ið hyggja strangliga at mær, bara

eg gera okkurt lítið. Eg hati, tá ið fleiri í flokkinum bólka seg saman og fara ímóti mær. Eg fái eina negativa kenslu, og eg dugi ikki at aftursvara, og tí byrji eg at tára. Ta ið eg so fari at tára, halda hini meg vera veikan, og tað er tað síðsta eg vil vera. So tað ringasta við at vera í skúla, er at eg føli, at eg ikki hoyri til.”

10 tilmæli

Niðurstøðan er, at arbeiðið at fyrbyggja og steðga happing, støðugt skal halda fram, tí happing fæst bert til livs við at arbeiða skipað við øllum umhvørvinum og pørtunum í skúlanum í skipaðum samstarvi.

Bólkurin hevur tiggju tilmæli, sum mælt verður at arbeiða víðari við. Tilmælini eru hesi:

- Trivnaðarætlanin í skúlanum skal hava eina ser-skilda anti-happi ætlan.
- Frikorterini skulu endur-

hugsast, soleiðis at størri tryggleiki kemur inn í óformligu skúlatíðina.

- Næmingaráð skulu stovnaast í øllum skúlam.
- Serstøk námsætlan fyri trivnað skal gerast.
- Trivnaðarvegleiðari skal setast í Nám.
- Læringsumhvørvið og sál-arliga heilsan hjá øllum í skúlanum skal raðfestast.
- Anti-happingardagur verður á hvørjum ári tann 4. maí.
- Skúlararnir skulu arbeiða eftir vitanarfróðaleistinum við happing í nakrar vikur av skúlaárinum.
- Kunningartilfar um happing skal gerast, sum vendir sær bæði til næmingar og foreldur.
- Trivnaðarkanningar skulu gerast á hvørjum ári saman við landsroyndunum.

Katrin av Kák, cand.mag og cand.ped.psyk, Olga Biskupstø, cand.comm, og Erla Olsen, ph.d., lektari í livfrøði og náttúrulæruføði hava gjørt kanningina

Happing fer at minka enn meir

– Eg giti, at skjótt fer tað at minka nógv skjótari við happing í Føroyum, sigur Katrin av Kák, ið er ein av teimum, ið hevur gjørt kanningina

Frants Jensen

frants@socialurin.fo

10 tilmæli eru gjørd, sum gjarna skulu viðvirka at minka um happing í fólaskúlanum.

– Høvuðsábyrgdina av at tilmælini verða fylgd upp, hevur Mentamálaráðið og Undirvísingarstýrið, sigur Katrin av Kák, ið hevur verið við til at gjørt kanningina.

Ábyrgd hvíli á skúlanum

Hon vísir tó á, at skúlararnir eisini hava sína ábyrgd.

– Skúlararnir mugu millum annað arbeiða við at skipa arbeiðið, sum longu er, og mest av øllum arbeiða við at vera til-

vitað um, hvørji virði vit hava í skúlanum, og hvørji virði vit framhaldandi vilja hava, og hvussu vit kunnu vera í skúlanum, har øll kenna hesi virðini, og har øll kenna seg bundin at hesum virðum. Tað er týðningarmikið at vera tilvitaður um virðisarbeðið, og at skúlin kanska í størri mun er tilvitaður um, hvussu hann umsitur sín myndugleika, sigur Katrin av Kák.

Fyrirmyndin hjá børnunum hevur eisini nógv at siga.

– Er tað nakað, sum børn leggja til merkis, so eru tað signalini, ið koma frá teimum vaksnu. Tað vil siga, at um ein næmingur upplivir, at onkur

happing er farin fram, og lærararnir kanska hava sæð tað, men einki sagt, so hevur næmingurin skrásett tað í sitt minni sum eitt signal um, at tað er nokk í lagi at happa viðhvørt, sigur Katrin av Kák.

Ein bati í mun til undanfarnu kanningar

Úrslitini fyri kanningina í 2019 vísti, at tøluni eru batnað nakað í mun til undanfarnu kanningar. Um átøkini hava havt ávirkan, er tó trupult at siga.

– Vit kunnu ikki vísa ítøkiliga á, at hatta og hatta átakið hevur munað og givið úrslit. Men vit vita frá næmingum her í Føroyum og aðrastaðni, at hetta at seta ljósið á happing, at tosa um tað, og at vera

tilvitaður um tað, tað í sjálvum sær er viðvirkandi at minka um happingina, sigur Katrin av Kák.

Hon vísir, at skúlin hevur gjørt nógv, fyri at betra um støðuna, og at tað eisini eru aðrir instansir í Føroyum, sum hava ávirkan á børn, sum til dømis Betri vinir hjá Barnabata, ABC, SSP og barnaumboðsmaðurin, sum gera mun.

Støðan ymisk kring landið

Úrslitini hjá teimum ymisku skúlanum kring landið eru ikki almenn, men teir skúlararnir, sum eru yvir eina ávísastødd, fáa tó úrslitið fyri sín skúla.

Dátueftirlitið hevur álagt nakrar treytir, nevniliga at bara teir skúlar, har fleiri enn

20 næmingar hava svarað, fáa sitt úrslit.

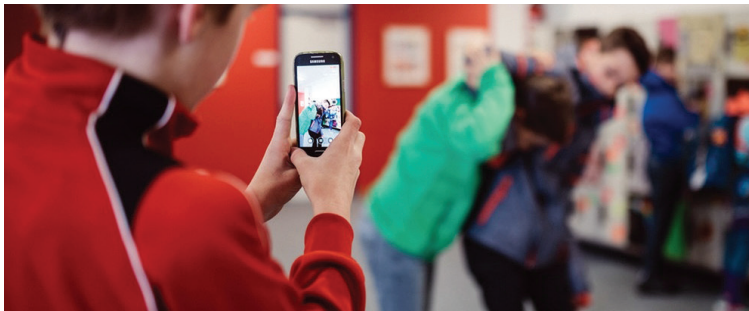
– Vit vita, at tað er munur á skúlanum, men tey tøluni eru ikki greinað enn. Vit eru tó sannførd um, at tað er ymisk sløg av happing, sum fara fram á teimum ymisku skúlanum. Tað vil siga, at tilmælini til teir einstøku skúlararnar vera ymisk, sigur Erla Olsen, ið eisini hevur verið við til at gera kanningina.

– Í mun til undanfarin ár, so geva vit í ár skúlanum eina meira ítøkiliga vegleiðing um, hvat teir kunnu gera við tað, ið fer fram júst hjá teimum, istaðin fyri at hugt bara verður eftir happingini, sum miðal úrslit fyri alt landið, sigur Erla Olsen.

Kanst tú siga nakað, um tað er stórir munur á happingini á einum skúla í mun til einum øðrum?

– Ja, tað er sjálvandi munur á. Vit skulu tó minnast til, at ein næmingur, sum hevur tað trupult á einum lítlum skúla, hann fær tøluni at siggja heilt øðrvísi út, í mun til ein næming á einum stórum skúla, sigur Erla Olsen.

Tøluni fyri happing eru nakað hægri í Føroyum í mun til í hinum Norðurlondunum.

Kanningin vísir, at 11 prosent av næmingunum í føroyska fólaskúlanum eru vordin happað í skúlanum.